

ANY VI.

Barcelona 15 d' Agost de 1896.

NÚM. 33.

Compliment de profecies tristes.

LA VERITAT SOBRE LA CAMPANYA DE CUBA

Desde 'l comensament de la guerra de Cuba precisarem el nostre parer. Sense contemplacions á ningú, sense debilitats de cap mena, esposarem la situació, ponderant les grans forces qui son al servey de la insurrecció y assenyalant les febleses morals y materials qui entrebancarien la acció d' Espanya, en cas de predominar el quixotisme dels patrioters; y anunciant, en fi, el descrédit y la ruína que al cap d' eix camí ens esperava á tots els ciutadans del Estat. Aquesta actitud nostra, tan respectable com qualsevol altra, perque era tan lleal y tan patriòtica (nosaltres creyém molt mes) com la dels qui baladrejaven fentse acompanyar per la música del pas-doble de Càdiç, ens valgué moltes injurietes y fins amenaces de caure á les grapes d' una denúncia. No obstant, y per gran desgracia, els catalanistes teníam mes rahó que 'ls guerreros d' estar per casa, y els nostres concells eren més patriòtics que 'ls dels patrioters. Açó ho diuen ara, plorant amargament, molts pares y mares, y ho pensen, atemoritsats, tots els quins tenen qué perdre, ó sang ó cabals. Però 'l testimoni mes provador de la clarividencia del nostre patriotisme, la ha donada 'l quefe del Govern en lo discurs que 'l día 7 del corrent pronunciá en la Cambra. D' aquest discurs n' estrayém el següent article. Repassi 'l lector

la colecció del nostre setmanari y veurá com lo que En Cánovas digué esplicitament, ó dexá entendre, es, per una coincidencia ben trista, casi be una copia de lo que fan una pila de mesos que tenim manifestat. Per açó es que, per compte de fer nosaltres l' article sobre el debat parlamentari en que s' ha parlat un xich clar sobre la guerra de Cuba, hem preferit cedir el lloch al mateix President del Concell de Ministres, qui les hagué d' aquesta manera:

Pensava al entrar en aquesta discussió parlar sense necessitat de que ningú m' hi provoqués, sinó passantme per endavant de tota provocació, esposant pura y naturalment, ab los termes més senzills y ab la major serenitat possible, la situació de les coses. Y dich esposar la situació de les coses fins ahon m' es açó possible donada la meva posició, per ser lo que soch en aquets moments, per estar al cap del govern de S. M.; per la mena singular, singularíssima de responsabilitat que en açó m' imposa y que m' obliga á consideracions y reserves qui poden enxiquir la força de mes paraules, á no ser que 'ls homens politichs d' experiència y la Cambra tota llegixin entre ratlles, com se sol dir; á no ser que 's donguin per enterats,

desde 'l moment, de lo que som segur que no ho están, y no m' obliguin á mí á ficarme en detalls y manifestacions que no fora aci ahon farien efecte bo ó dolent; ahon produhirien efecte gens útil pera la causa espanyola, seria lluny de la Península.....

La guerra de Cuba no es ja una guerra que puga pertanyer al pressupost local de la illa de Cuba.

La guerra anterior en aquella regió va ferse sobre 'l crèdit de la illa; mes, allavors la situació de la illa de Cuba era tant diferenta de la d' ara, que l' any mateix de la pau del Zanjón, l' exercici económic produí d' ingressos á la Hisenda en la illa de 53 á 56 milions de pesos.

¿Y ara, qué produheix? ¿Qué hi ha ara á Cuba, sinó devastació y ruina per tot arreu?

Aquella guerra dexá la riquesa intacta; aquella guerra dexá als propietaris de Cuba en disposició de fer ells grossos sacrificis, y açó fou perque may els insurrectes pogueren arribar á les provincies de gran conreu, de la gran prosperitat, de la fertilitat y de la riquesa immensa qui tant gran valor ha donat sempre á la illa de Cuba...

¿Hi ha ara res per l' istil? Si algú en aquest punt creu que sí ó be dubta, jo li dich que no, y que es molt poch, casi gens, sino impossible que la illa de Cuba ajudi á les necessitats de la guerra; y tant debó que 's logrés que alguna part puga pendre en lo seu sosteniment. La guerra pesa, donchs, sobre la Península, y no pot pesar sobre cap altra part. ¿Sobre ahon ha de pesar? Y no hi pot pesar, ja ho dich; açó son los fets, no arguments ni reflexions, no pot pesar sobre ella matexa. Fins á cert punt podem dir que hi ha pesat fins ara, perque ha pesat sobre 'l seu pervenir, perque ha pesat sobre 'ls seus deutes, perque vosaltres ens donareu, tots, senyors diputats lliberals y de la

oposició, ens donareu una autorisació pera emplear bitllets de Cuba que haurien tingut, com tenien allavors, altre mes alt destí, y exos bitllets de Cuba, empenyats, venguts d' una manera ó altra, ens han servit pera 'l primer llarch període de la guerra.

Açó aumenta en gran manera 'l deute de la illa de Cuba; pero aquest deute de Cuba no hauria pogut col·locarse, com s' ha col·locat, gran part en l' estranger, y altra part també molt considerable, en la Península; no s' hauria col·locat sense la garantia de la Península. La garantia de la Hisenda de la Península, respecte de la de Ultramar, vaig ser jo 'l qui va disputarla, molt temps seguit, tenint en compte 'ls inconvenients que açó podia portar á la situació econòmica de la Península; però no vaig ser jo qui, obehint á rahons de patriotisme, comensá per crear exa solidaritat entre les dues Hisendes, y aquesta solidaritat ha vingut á ser avuy complerta, perque avuy ja no hi ha valors del deute de Cuba, no hi ha pervenir de Cuba pera vendre y per consegüent, ha arribat el cas de que la Península vengui 'l seu propi pervenir.

Está clar que açó constitueix una situació penosa, pero en cambi se pot assegurar que, esceptant la garantia pera 'l pervenir, pera 'l cas de insolvència de la illa de Cuba ab els seus acreedors, aquí está la Península, qui ha fet molt poch económicament, pera la illa de Cuba. Tot lo que convinga fer, haurá de ferho d' aquí en avant, perque votat, per exemple, un empréstit, com que 'ns haveu donat la autorisació pera un empréstit que se xuclará una de les nostres rendes qui forma part del Pressupost, están en la obligació que en la matexa lley consta, de posar, en comptes d' aquets ingressos de la Península, compromesos pers exes obligacions, uns ingressos nous, y aquets ingressos nous haurán d' exir de la Península...

Me sembla que 'l Sr. Moret ha parlat del deute flotant...; però, pera un home docte en aquestes matèries financeres *¿es cosa de poch mes ó menys que la circulació dels bitllets del Banch d' Espanya s' apuigi indefinidament?* ¿no tindrà sempre posada la vista ab anhel crexent sobre la puja de la circulació fiduciaria? *Si; el GOVERN ACUDIRÁ Á EIX MEDI, sollicitant del patriotisme del Banch tots els auxilis que necessiti, perque no ha de dexar morir de necessitat als nostres soldats á Cuba, acudirá á aquest mentres no tinga altres medis; PERO HI ACUDIRÁ AB DOLOR, quan açó passi, de que CIERTA MEDIDA, QUE NO ES IMPOSSIBLE, POGUÉS COMPROMETRE L' ESTAT ECONÓMIC DEL PAYS.*

Essent com es el Sr. Moret, un home especialment dedicat á exes coses, farà be d' esbrinar quina es la situació del nostre crèdit en l' estranger; farà be d' enterar-se de la situació de la Península, y de si no obtenint la ajuda estrangera pot fàcilment la nació espanyola axecar un emprèstit pera atendre á la guerra y á les necessitats de la Península en les actuals circumstàncies.

El govern demana lo que demana, y está y estará aquí en son lloch mentres sia necessari, perque per rahons de aquelles que deya, y, si convingués, suplicaria que 's llegissen entre ratlles, no pot esperar, no deu esperar ni retardar el compliment del seu deber...

¿En quina situació están á Cuba? Jo no vull dirho... Pero, en fi, que no hi ha allà en aquets moments la *holgura* que 's necessita, açó es indubtable, y jo no temo de dirho JA devant del pays...

A. CÁNOVAS DEL CASTILLO.

MÚSIQUES CASTELLANES

Lo Parlament d' Espanya es tot capgirat, com un cervell de don Quixot.

Quan els diputats se posen una mica formals, allavors els pares graves del Senat fan les entremaliadures.

En lo Congrés s' ha parlat aquets dies ab una mica de serietat, s' han pronunciat discursos que 's varen estampar en lo *Diario de Sesiones* duhent al final d' una pila de paragrafs la nota (*sensación*). Com que jo ja ho sé lo que passa, pera alleugerir-me de tantes *sensaciones* del Congrés, vaig anar á veure qué deyan els *guetus* del Senat; y, en efecte, vaig trobarhi el joch de criatures.

Escoltéu; parla un de la colla dels entenimentats:

Nos encontramos ante un dilema terrible: ó renunciarnos (!) á ocupar un puesto entre las naciones marítimas europeas, entregando nuestra honra (?) á los enemigos que quieran atacarla, ó tenemos que imponernos sacrificios SIN LÍMITES si queremos defenderla cual lo pide nuestra historia, cual lo exigen nuestras tradiciones y cual lo quieren todos los que sienten correr por sus venas la sangre de los héroes de Numancia, de Sagunto y de Lepanto.

Açó, ja 's veu, es castellá, y va no mes pera 'ls castellans; sinó que aquets diantres de Fernandez, may s' acabarán de curar la mania que tenen de que tota la Espanya es en los terrers de la Manxa. Y que va no mes pera 'ls castellans, es ben net. Prou que 's veu la interioritat del orador. Y si ho voléu més clar, aquí va aquesta altra eloqüència: *La Marina ESPAÑOLA tiene tradiciones gloriosísimas. Recordemos al Almirante Ramón de Bonifaz, que llevó EL PENDÓN DE CASTILLA triunfante en los tiempos de San Fernando..... el Almirante Bonifaz aparece como la gloria más antigua que yo recuerdo de NUESTRA Marina militar... Y diu que aquella va ser la primera Marina ESPAÑOLA que tremoló victorioso el pendón castellano.*

¿Eh, quina xanfayna? Y aquesta gent

se las heuen de *los regionalismos estrechos*! Però encara hi ha un altre indret del discurs d'aquest Fernandez en que apareix mes clar alló que deyam de que parla no mes pera 'ls castellans. Tornéu á escoltar: *No retrocedamos, pues, ante sacrificios que nos han de evitar mañana otros mayores, y ya que por fortuna late mas vigoroso que nunca en nuestro pecho el sentimiento de la Patria, YA QUE LA NACIÓN NO NOS ESCONDE SU DINERO, NI LAS MADRES NOS REGATEAN LA SANGRE DE SUS HIJOS...*

Que vinga aquí aquest Fernandez, y que ho demani á les llágrimes qui rodolen cara-avall de les pobres dones catalanes, y que ho preguntí als regalims de suor dels infelissos pares qui ab prou feynes poden guanyar el pa y han de dexarse pendre 'ls fills, y ja ho veurá aquest senyor de les fantasíes, si les mares no 'ls regategen sos fills als politicots qui malmenen la hisenda y la sang de la nostra terra.

Peró es castellá y parla pels seus... No fiquém la dalla en lo seu camp.

REGIONALISME Y SOCIALISME

Lo Congrès internacional que ara mateix han celebrat á Londres los socialistes ha fet gastar molta tinta. Y no pas perque 's crega generalment en la transcendencia práctica d'aquest acte; al contrari, la majoria dels publicistes judiquen que no farà abansar un pas á les reivindicacions del treball exa reunió magna en que les summitats que te 'l partit en los principals estats d'Europa han fet una edició al engrós dels repugnants desordres qui son la vergonya y lo descrédit de gran part dels Parlaments. Pero sinó per la seva transcendencia, ha interessat, ab rahó, com á indicació de les interioritats d'exa força imponent qui 's presenta com á transformadora del viure social.

D'aquestes revelacions n'han tret los publicistes conseqüencies generalment acomodades á

la llur preopinió. Vol dir que no hi han après res, com ja sol succehir.

Un nostre company de causa, qui rarament erra 'l tret, parlant del Congrès de Londres ha dit que 'l socialisme y 'l regionalisme no teníen res que veure, que mes aviat se componen d'aspiracions antitètiques.

Aquest cop nos sembla que 'l nostre company no la ha ben encertada.

Creuen molts que 'l socialisme está en oposició ab lo regionalisme, perque tenen entès que ab el carácter internacionalista de que aquell s'ha revestit hi va enllaçada la negació de la Patria y la condemna del amor patriòtich, qui es la sava de la aspiració regionalista. No li falten fonaments á tal creencia: Es un fet certa organissació y acció internacional dels socialistes, pactada y duyta á la práctica passant per sobre d'enemistats y ressentiments qui 's consideren com expressió esencial del amor á la patria respectiva; y ho es també que no han faltat predicayres del socialisme qui públicament han conjurat á les masses obreres a malfiar-se y á renegar de la Patria y del patriotisme de que fa bocades la burgesía. Mes, aquestes coses no poden anar sense explicacions que hauríen d'esser bastant llargues pero que mirarém d'indicar breument.

En l'internacionalisme dels socialistes no hi entenen pas compresa aquests la negació patriòtica que s'hi ha suposada. No hi pas gayre, 'ls socialistes alemanys declararen per boca de llurs representants en lo Reichstag que en lo cas d'una invasió estrangera, compliríen lo seu deber en la defensa del territori. Sobres aquest punt la doctrina del socialisme, al menys del marxista ó colectivista (que es el quin ha mes barbatejat d'internacionalista), la trobem consignada en la «Endressa del grupo socialista de Cambra francesa als socialistes belgues». D'ella traduhim les següents proposicions: «Lo socialisme se desenrotlla en cada pays en virtud d'una acció interna. Exa armonía natural qui acobla en una matexa esperança y en un mateix combat tots los fragments dispersos del proletariat, no lleva res, per consegüent, á la independencia dels pobles; al contrari, la confirma y la garanteix de debó per primera vegada. Lo socialisme prepara la pau entre 'ls pobles, y assegura la autonomia necessaria, la llibertat sagrada dels acoblaments històrichs, la viventa diversitat de les nacions lliures y amigues. Per virtud de la unitat de la doctrina y de la espon-

taneitat pregona de les adhesions, per la unitat de la llum y la multiplicitat de focos, lo socialisme es, pera tots los pobles, al ensemps nacional y universal; es lo llaç vivent qui ajunta l'esperit de la Patria á l'esperit de la humanitat.»

Que aquestes afirmacions no son fórmules ocasionals, ni creencias particulars del socialisme francès, sino que contenen un criteri fonamental compartit pera totes les agrupacions, s'ha pogut veure en lo mateix congrés de Londres de que les havém, puix allá ha dit, ab aplauso general, lo socialista anglés Keir Hardie que cada poble te la seva manera especial de comprendre y de exercir les llibertats; y entre les conclusions del Congrés, han sigut votades, una proclamant lo *referendum* local y nacional, y una altra declarantse en favor de la autonomia de totes les nacionalitats.

En quant á lo dels apóstrofes (alguns ben terribles) ab que alguns oradors socialistes se solen tirar á sobre de la Pàtria y del patriotisme, també cal una explicació, que no mes apuntarém. No hi ha molt que en un meeting socialista, un obrer, carrilayre, parlá d'aquest assumpto. Les paraules més groxudes que li saltaren dels llavis, varen ser estampades per tots els diaris *conservadors* ab un gust d'alló més, que s'veya que se'n llepaven los bigotis; y deyen tots, ab un ayre de triomf que feya llástima:—Ja ho veyéu com aquests socialistes reneguen de la Patria.—Aquest argument á França, que es ahon el fet va succehir, es, ditxosament pera 'ls francesos, de gran efecte.

Jo, força encuriós per les referencies, vaig volguer examinar íntegres les declaracions de aquell predicayre talment bescantat; y confesso que 'l meu patriotisme, que no es pas dels refredats, no hi trobá motiu de censura. Perque de la Patria y del patriotisme que 'l carrilayre orador presentava com á cosa perjudicial y abominable, també 'l meu sentiment ne sent repugancies. Va dir l' orador socialista que la Patria no es sinó un troç de drap (que es la frase que ab més amor li aculliren els periodistes d' orde) però exes paraules tant sadolles de menyspreu, no anaven pas pera la patria verdadera, pera la patria santa, pera la que 'ns doná 'l bon Deu y la gloria y 'ls dols dels passats de la raça, sinó que les dirigía á una altra patria, á la oficial, á la que s' axeca sobre la esclavitud y 'l deshonor de la verdadera; no les deya aquelles paraules de la patria mare, sinó de la patria madrastra, qui usurpa y profana 'l setial d'aquella; les deya de

la patria que, com recalca ben be y ab acert, invoquen hipòcritament els homens d' orde y de pau, qui en les eleccions cerquen el vot, en la política 'l poder, en la administració els sous grossos, y en la industria y 'l comerç espreme 'ls suors dels obrers.

Héusela aquí la patria de la que malparlen de vegades alguns propagandistes del socialisme.

Com més voltes aniríam donant al tema, més apareixeria que no es veritat que no tinguen res que veure 'l Socialisme y 'l Regionalisme; mes aviat s'anirien multiplicant els punts de parallelisme.

Y no 'n pot d'altra. Regionalisme y Socialisme, son dos lluchs brotats de una matexa soca y orientats cap al mateix horitzó. L'un y altre han nascut de la soca de la injusticia, convertida en soca de podridura per les disbauxes del Egoisme.

Els homens han dextat esclafar als homens; les nacions han dextat fer troços y convertir en botí de saltejadors á les nacions; y 'ls homens esclafats y les nacions esclavidades, criden á la una: Revindicació. Y com que l' home pateix com á individu aïslat y com á part de la seva colectivitat natural; y com que les patries naturals patexen en sos drets de personalitat y en los sofriments dels seus membres, d'aquí una relació més ó menys manifestada, però en lo fondo molt íntima, entre les dues més granades direccions de la revolució qui s' efectua actualment en los esperits.

Ara 'l que hi ha es que en lo socialisme, no tot es sinceritat, ó, al menys bon acert. En lo Congrés de Londres s'ha fet evident la classificació dels socialistes en dues grans agrupacions: els parlamentaristes y 'ls anarquistes, ó sia els quins prpclamen com á medi de superior eficacia la intervenció en la política, y 'ls quins, renegant dels diputats y dels ministres de tota especie, inclosa la dels socialistes, pregonen com á medi únich de lluyta la acció individual y la de les corporacions socialistes.

Está clar que 'l Regionalisme ha de marxar y marxar en aquest punt, en oposició complerta ab els socialistes qui pretenen trobar en la fortor dels Parlaments el perfum que s' busca pera desinfectar á la humanitat.

Aquests socialistes van perdent cada día en la consideració dels esperits independents: A França n'han fet una pintura molt trista dos escriptors com En Drumont y En Barrès.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

LA MORTALLA

(BALADA BRETONA)

Una vegada hi havia, á Vilagran, una noya qui 's deya Rosa, guapa com la matinada y bona tant com guapa.

Pero 'ls mals concells la havian perduda. La Rosa s' havia tornat lleugera com una bolva de boll, volant per tot ahon se la enduyen los vents del plaher, no somniant en res mes sino en joyes y amoretos. No se la veyá ja á la iglesia, ni al confessionari, y ni 'l dia de Totsants havia anat á pregar sobre la tomba de la seva mare.

Noyets, Deu castiga als fills dolents; escoltéu la historia de Rosa de Vilagran.

Era una nit... molt tart... La Rosa se 'n havia anat molt lluny, á casa de unes amigues, pera escoltar rondalles á la vora del foch.

Tornava tota sola, repetint baxet una cançó que li havia ensenyat un minyó gallart, y al arribar al cementiri pujá 'ls esglahons alegre com l' aucell en el mes de Maig.

Mentres pujava la escala, *tocaren les dotzel...* Pero la noya no pensava mes que ab el minyó qui li havia ensenyat una cançó. No va fer la senyal de la creu, ni tan sols resá un *Pare-nostre* pera 'ls qui dormien sota 'ls seus peus; atrevessá 'l lloch sant, atrevida com una descreguda.

Al trobarse davant de la porta de la iglesia, girá la vista al seu entorn, y veusaqui que sobre cada tomba hi havia un drap blanch subgectat per quatre pedres negres. La noya 's quedá parada... allavors mateix estava davant la tomba de la seva mare.

Mes, per comptes de sentir un temor sant, moguda per el dimoni, la Rosa s' abaxá, prengué la mortalla que hi havia sobre aquella tomba y se la emportá á casa seva.

Se 'n va anar al llit y prompte quedá dormida; mes veusaqui que somniá coses terribles.

Somniava que estava agegada dintre un cementiri. Una tomba estava oberta al seu devant; de dintre 'n surtia una ma de mort que se li acostava poch á poch, y una veu que li deya:—Tornam la mortalla! tornam la mortalla!... Y al mateix temps la noya se sentia atreta envers la tomba, per una força invisible.

Tres voltes se despertá fent un gran crit. Tres

voltes s' adormí, y tres voltes tingué 'l mateix somni.

A la matinada, la Rosa, ab l' esferehiment en lo cor y en los ulls, corregué á la iglesia y contá al senyor Rector lo que li havia passat.

Feu confessió general y plorá ses faltes, puix allavors conexia que havia pecat.

Lo senyor Rector era un apostol, bo pera 'ls pobres y de dolça paraula, y li digué:

—Filla meva, has profanat les tombes; aquesta nit, á les dotze, ves al cementiri y torna la mortalla allá d' ahon la has presa.—

La pobra Rosa se posá á plorar; havia perdut tot son coratge; pero 'l bon Rector li digué:

—No tingas por; jo m' estaré á la iglesia pregant per tu, y tu sentirás la meva veu ahon se vulla que sias.—

La noya prometé fer lo que 'l sacerdot li manava. Ja de nit, al acostarse la hora assenyalada, se 'n aná cap al cementiri; les cames li tremolaven y tot donava toms devant seu. Quan entrava al cementiri, tot de sopte, negres nuvols taparen la lluna y tocaren les dotzel...

Per espay d' un bon rato no se sentí res... Per fi, ressoná la veu del Rector:

—Filla meva, ahon ets? no t' espantis que jo prego per tu.

—Estich vora la tomba de la meva mare,—digué una veu débil y llunyana.—Pare meu, no 'm dexéu pas.—

Tot callá per altra vegada. De nou se sentí la veu del Rector qui deya:

—No tingas por, jo prego per tu.

—Pare, veig que les tombes s' obren y 'ls morts s' axequen.—

Aquesta vegada la veu era tan débil que semblava vingués de lluny, molt lluny, al través de l' espay.

—No t' espantis, filla meva, repetia 'l bon sacerdot.

—Pare, pare! mormurá aquella veu cada vegada més débil; mireulos com estenen llurs mortalles sobre ses tombes... Pare, no 'm dexéu!—

—Filla meva, jo prego per tu; ¿qué veus?

—Veig com s' obra la tomba de la meva mare; miréula, miréula, Pare...—

Lo sacerdot escoltá un xich y tan sols sentí un mormuri llunyá é inapreciable. De sopte se sentí un fort crit; després un terratrémol com de més de cent pedres sepulcrales que topaven... després tot callá...

Lo Rector s' agenollá pregant ab tota la àni-

ma, perquè l'esglay havia entrat també en lo seu cor.

Al sendemà, buscaren debades á la Rosa; la Rosa no ha paregut may mes.

Per la traducció: FO. CO.

PUIGMAL

Só al curull de les montanyes
que entrenyorava de temps,
tos grans rivals m' *abellexen*,
com tu, dins dels *Pirineus*.

M' embruxen, nina, aquests cingles;
mes no 't cal tenirne zels,
que 'n tu pens mirant la terra;
y mirant el cel, molt mes.

Abans, quan el vent movia
les rouredes y els abets,
hi escoltava 'l corn de guerra
del goth llegendari Otger;

y en la nostra reconquesta
somíava de despertar,
trescant per les cingladeres,
com si anás á somatent.

Vuy, no se já quantes voltes
m' he girat sentint ta veu;
que en lloch dels *Nou de la Fama*,
ta figura 'm compareix...

Tants d' horrors he vist del cólera
que n' apart el pensament,
no vull ab ma fantasia
fer mes negre aquest desert.

Duch sis hores de pujada;
los barranchs ab suor rech,
caminant á la ventura
sense guía ni sender.

Fentme la costa mes aspra,
fins mon bordó de romeu,
venjantse en mi d' exes timbes,
me bofega los palmells.

Pantejant só á les altures
clapades de glaç etern,
tinch Puigmal per espatl-lera,
y en ses congestes m' agech.

Sa dolenta anomenada
massa 's veu que la mereix
est munt de pedra ferrenca
capolada pels llampechs.

¡Quin esglay, nina, si 'm vesses!...
mes aquí l'herba no hi neix,
y no hi ha perill que arriben
lo singlar, ni l'ós, ni l'herch.

Al parlarte d' exes feres,
no es per dar-me urchs de valent;
les perdius blanques m' assusten,
si 'm sopta un vol a prop meu.

Mes que 'l glaç, gela 'l silenci
trenca't sols pel meu panteig,
y dejús pel doll que engega
l'uy fontal del riu Freser.

Dessús mi volen tres áligues
badant ses urpas y bechs,
estona ha que m' afituren
sense fer cap alateig.

Si pogués volar com elles,
volaria al costat teu;
la *Bellesa* es mes volguda
quan lo *Sublim* es feres.

No trobant cap recordança
que durte d' est puig esquerp,
hon lo lliuri blau no bruya
ni hi guayta la flor de neu;

en los fulls de ma cartera
t' hi fas part de lo que veig
descansant abans que oviri
del cim l'horizont immens.

Adeu donchs, nina volguda,
may he estat tan prop del cel,
ni may ab tanta anyorança
t' he dit: ¡Benvolguda, adeu!

MARIAN AGUILÓ Y FUSTER.

Setembre de 1854.

En los payssos ahon hi ha seny.

Suposo que 'ls patrioters de sarsuela no pen-
drán á mal que digui que no es sola la Espanya
en tenir colonies, ó possessions ultramarines, ó
provincies, si aquest mot escau millor al llur
culte estern de la *hidalguía*.

Ja veuen els ara adormits baladrers del *Vi-va*
Espa-ña! que no tinch ganes de quedarhi ma-
lament. De manera que si de lo que 'm cal anar
dient se 'ls ne posa cap pedra al fetge, no será
pas per la meua voluntat...

Anglaterra, Alemanya, França, Italia, fins y tot els regnes menuts de Portugal, d' Holanda y de Bèlgica, també tenen el seu passament.

Mes, si la Espanya no 's distingeix per *lo fet* de tenir colonies, ó possessions ó provincies ultramarines, en cambi, per *la manera* de tenirles d'exa endarrera á tots els pobles civilisats. Pero ¡ey! els d'exa endarrera com aquell del quènto que havent fet una juguesca ab un que tenia molt bones comes sobres qui dels dos dexaria al altre endarrera, quan el segon pegá embestida, el primer sense moures del lloch tombá la esquena y 's posá á cridar:—He guanyat, he guanyat jo, que t' he dexat endarrera.—

Un exemple: L'Estat francès es un Estat que, mirantho per sobre, qualsevol diria que en diferents coses (Religió, moral...) va molt més sense seny que no pas l'espanyol. No obstant, en lo pertocant á la materia que deyam de regiment de colonies ó possessions, s' explica bon xich millor que 'l nostre.

Ara mateix, després d' una campanya en que 'ls generals d' allá han sigut més sortosos que 'ls de aci, la França s' ha fet seva la gran illa de Madagascar. Seva que ha estat, naturalment ha de consolidarsehi el domini francès y desentrotllarshi 'ls quins se diuen elements de civilisació. Açó pensen en los payssos que no tenen ben aygalit el cervell, els governants; si per compte de la França, s' hagués apoderat de Madagascar Espanya, la cosa era molt senzilla: Esplotemla, y ¡au! vinguen embarcades d' empleats...

Els governants de França s' han rascat lo front, pensant á qui confiarien la missió delicada de organisar la gran possessió. Al ultim han triat al general Gallieni, atenent á una rahó que aquí costaria molt de entendres: á que aquest general te ja esperiencia d' aquestes coses, y ha donat proves d' una especial habilitat en la organisació de les possessions franceses del Tonkin.

Al triarlo á ell, el govern francès ha dit que eren excelentes les idees del general Gallieni pertocant al govern y á la administració de les colonies.

¿Sabéu quines son exes idees? Ho comprendréu llegint açó que 'n diu En Joan Hess en un dels principals diaris de París:

«La seva política, que ell anomena política de races, política que consisteix en donar per tot arreu el poder al autócton (natural del pays), en crear confederacions d' estats indígenes quines influencies se contrapesen mútuament sota

nostra superior dominació, ses teoríes, ses idees, pogué aplicarles en petit quan li fou confiat el comandament militar de les provincies del nord del Tonkin.

»Des de la conquesta, la pirateria desolava la regió. El general Gallieni la feu desaparèixer apoyantse en l' element indígena. Los montanyesos del Tonkin son amants de la seva llibertat, y gelosos de la seva independència. Nosaltres haviam fet la ximèria de volguer continuar imposantlos la tirania dels mandarins de Hué. Desseguida d' arribarhi, En Gallieni desnoná exos mandarins. Després en cada poble demaná quins eren els principals quefes nacionals, y consagrà la llur autoritat. En los cantons ahon les families antigues havien desaparegut, demaná al sufragi popular que designés quefes nous. Finalment, va fer comprendre á tots que la França volia la pacificació del pays tant per interés d' ella com per la llur; y 'ls va armar pera que ab ell fessen la guerra als pirates.

»Ademés, el general Gallieni es partidari de una colonisació pràctica ab molt poch funcionarios però ab forces industrials y comerciants...» El sistema colonial d' En Gallieni, que fa seu el govern francès, es egoista com els sistemes colonials de tots els pobles *civilisadors*; però ho es d' una manera mes ben pensada, mes profitosa y menos esposada á enquerimades, insurreccions y perdues, que 'l sistema ó desgavell ab que 'ls governs d' Espanya *administren* les possessions espanyoles.

MIRAMUNT.

MONTBLANCH

(Continuació.)

A 5 d' Octubre feu donació á Jofre de Bacerola, cavaller y secretari de la reyna, del feu dels llochs de Cubells, de Montgay, de la torre de Bondía, y del feu del lloch de Camarasa, que fou dels antichs comtes d' Urgell; essent abans aquests feus de Ramon Berenguer de Fluviá, á qui foren confiscats, per haver sigut un defensor del últim comte d' Urgell, Jaume lo *Desdixat*.

Lo propi rey Ferran doná en Montblanch, á 27 de Novembre de 1414, á D. Pere Mazo de Sisona, son conceller y majordom, per haverlo servit en moltes empreses á despeses de sa pròpia bossa, lo lloch d' Albalate, que era de les

baronies que 'l comtat d' Urgell tenia en Aragó y comptava 70 fochs (1).

Segons Finestres (2), lo rey Ferran celebrá corts en Montblanch en lo mes de Desembre de 1414, y ab aquesta ocasió y per urgent necessitat, vengué al abat de Poblet D. Joan Martinez de Mengucho, en lliure y franch alou, tota la jurisdicció civil y criminal y qualsevol altre que tingués ó pogués tenir lo Rey, en lo territori del monestir y en los llochs de Vinaxa, Homells de Tárrega, Terrés, Senant, Fullea, Montblanquet, Prenafeta, Montornés, Miramar y Mas de 'n Moxa y en tots los termes dels metexos, per lo preu de 1500 florins d' or. La escriptura fou otorgada en la matexa vila á 6 de Desembre de 1414, la qual firmaren D. Ferran y sos dos fills los infants D. Alfons y D. Joan, essent testimonis l' arquebisbe de Tarragona, lo bisbe de Jaen y D. Joan Ramon Folch comte de Cardona.

Poch després, á 10 de Febrer de 1415, se coroná á Saragossa ab molta concurrencia de nobles, en quina ocasió feu cavaller á son fill l' infant D. Joan y li doná lo titol de Duch de Montblanch. Seguidament un de sos actes polítics més importants que portá á cap, foren les corts de Montblanch en les quals «foren Prelats, »Barons, nobles e cauallers, ciutats e viles del »dit Principat de Catalunya, los quals demanaren alguns capitols al Rey, en les dites corts. »Los quals capitols lo Rey nols volc atorgar, ans »sobre los dits capitols lo Rey se dexa dir algunes paraules, en presencia de totes les corts, »assats carragoses als Regnes e Principat, les »quals paraules no vull açi reïtar. Pero al dit »Rey fou respost per lo honorable mossen Ramon »Despla, sindic, Conseller en cap de la noble »ciutat de Barcelona, axi com se pertanyia a »respondre, segons les paraules dites per lo Rey, »tota feeltat guardada al dit senyor. E per aquestes paraules les corts romperen, e lo Rey sen »ana á Valencia...» (3).

A 15 de Desembre de 1415 trobem lo Rey á Montblanch, venent al monestir de Poblet per 13,500 florins d' or d' Aragó (4), lo castell y vila de Menargues, ab totes les rendes y drets que hi tenien los comtes d' Urgell y la jurisdicció d' altres llochs del propi comtat (5).

En 1418 veyem rebrotar les llargues qüestions entre 'ls vehins de Montblanch y 'l monestir de Poblet, sobre 'l pasturatge del terme de Prenafeta, en les que 'l monestir se queixava d' alguns excessos y abusos comesos al pasturar los remats. De totes maneres, á 26 de Juliol, l' abat D. Joan Martinez de Mengucho, desitjós de la pau y unió entre 'l monestir y 'ls vehins de la vila, feu ab los matexos amigable concordia, y 'ls concedí que poguessen pasturar los remats en lo dit terme de Prenafeta, desde que 's ponía 'l sol, fins á l' hora en que s' acostumava en la vila tocar la campana en senyal de retirar-se la gent en llurs cases (1).

En 1456 era veguer de Montblanch Lluís de Comelles, el qui tragué de la presó del castell de Prenafeta que era de la jurisdicció de Poblet, á Bartomeu Pallarés, vehí del Plá, qui estava detingut per lo delict de haver ferit á son germá Arnald, en lo terme de dit lloch de Prenafeta. D' aquest fet informá al virrey de Catalunya, Fr. Bernabé, monjo de Poblet y majoral de Prenafeta, y totseguit el virrey maná al Veguer que entregués lo prés á dit majoral. Aquest obehí conduhintlo fins al terme de Prenafeta ahon l' entregá al majoral á 21 de Maig de 1456.

Poch després d' haver sigut proclamat lo rey Joan II, se dirigí á Valencia passant per Montblanch á 10 de Janer de 1459.

En 1.er de Maig de 1466 era en nostra vila lo princep D. Ferran, fill del rey Joan II, lo qual escrigué al abat de Poblet pera avistar-se ab ell. Lo dia següent arribá aquest y tractaren de lo que convenia fer respecte á la lluyta que feya prop de cinch anys durava entre son pare y don Pere de Portugal, y que era ja en son període álgit.

Després de tantes rahons y plets haguts entre Montblanch y Poblet respecte al terme de Prenafeta y de les que 'ns hem ocupat mes amunt, lo rey feu donació á la vila, del castell y lloch de Prenafeta, mes D. Joan de Vilafranca y 'ls consols de Montblanch, se 'ls vengueren en 1472 al meteix monestir per lo preu de 5869 sous y 4 diners (2).

Un altre recort de la vila lo trobem en 9 de Febrer de 1479 en que arribá, provinent de Vilarrodona y Cabra, lo cós reyal de Joan II, que desde Barcelona, ahon morí, era trasportat á Poblet pera enterrarlo. A Montblanch li feren

(1) Monfar.—*Historia de los Condes de Urgell*, T. II.

(2) *Historia de Poblet*, T. III.

(3) Tomich.—*Historia e Conquesta*.

(4) 148,500 sous barcelonesos.

(5) Monfar.—*Historia de los Condes de Urgell*, T. II.

(1) Finestres.—*Historia de Poblet*, T. III.

(2) Finestres.—*Historia de Poblet*, T. IV.

solemnes cerimonies religioses, essent acompanyat a la parroquial, ahon estigué una nit, per lo Comú y la noblesa de la vila.

Al finalisar lo sigle xv, Montblanch estava en son període álgit de població, puix que apart de les tres cases monásticas que tenia extramurs, ja existien lo castell, que ja 's troba esmentat en lo sigle anterior, la iglesieta de St. Marsal de la Congregació de la sang, y la espayosa iglesia parroquial de Sta. Maria, construhida donat lo gran increment de la població. A principis del següent sigle xvi digué esser quan, no poguent clourer los murs sa crexent població, se formá l' arrabal de Sta. Agna, puix que la construcció de la iglesia y hospital que encara alli existexen denoten per son estil arquitectónich que pertanyen a tal fetxa.

Escassos datos se tenen de la vila en lo sigle xvi, solsament trobem una descripció coetánea feta per un individu que formava part de la expedició que 'l rey Felip II feu a Saragossa, Barcelona y Valencia en 1585 (1), y per esser molt curiosa la transcribim íntegra. Era 'l dijous 11 d' Abril, quan la espedició arribá a Montblanch al objecte de ferhi nit: *«Es Montblanch una villa de 100 vecinos poco mas ó menos y pertenece al Principe heredero del reino de Aragon de patrimonio, el cual tiene della título de Duque de Montblanch. Está situada entre sierras a la ribera de Francolin, que passa por levante della, y hay una puente de piedra con cinco ojos donde el rio pasa en el norte. Está de Tarragona 4 leguas, de Poblet 1 legua, de Montserrat 9 leguas. Los ciudadanos todos son de una parroquia y esta está al norte de la villa y plaza; y no acabada. El monasterio de S. Francisco está al mediodia de la villa; el de Sta. Clara a poniente fuera de la villa en un otero. El tercero de los mercenarios se cayó de viejo y no tiene mas que las paredes, y sus religiosos por no morir de hambre se fueron a vivir a Tarragona. La República se gobierna por 3 cónsules y un baile que administra la justicia en nombre del Principe. Su casa es en la misma plaza, y la plaza está en medio del lugar y es cuadrada. Los ciudadanos todos por falta de la cogida que tuvieron cinco años, son muy pobres, de otra manera tienen harto pan vino y aceite en la campaña, porque los demás ciudadanos son labradores. En tiempo*

de las guerras civiles que tenía el principe don Carlos con su padre D. Juan, sufrió grande quantitat de enemigos de lo qual sacó muchos privilegios y libertades. Tiene muy buenas fuentes y acequias y un monte en que cortan piedra todos los ciudadanos para hacer sus casas dentro de la villa, porque muchas de sus casas ó están caidas ó se quieren caer. Las armas de la villa son las de Cataluña con un collado blanco y una azucena encima dél...»

Ab tot y 'lquadro un xich trist y decadent que 'ns fa de la vila En Cock, no impedí, que deu anys mes tart, lo papa Climent VIII, en Butlla donada a Roma en Mars de 1595, la anomenés *vila de las mes insignes de Catalunya* (1).

A. PALAU Y DULCET.

(Seguirá.)

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—La segona de ses escursions artístiques que enguany ha organísat l' *Orfeo Catalá*, tingué lloch diumenge passat al Masnou.

Al matí, acompanyá ab sos cants religiosos los divins oficis que 's celebraren en la iglesia parroquial, interpretant la «Misa en sol» de Gounod. Cantá axís mateix un Gradual de curtes proporcions, pero molt sentit y ben desenrotllat, original del sub-director del *Orfeo*, D. Joseph M.ª Comella y lo celebrat «Choral a boca tancada» de don Lluís Millet. Després del *Ite missa est*, entoná uns goigs dedicats a Sant Pere, patró del Masnou, obra del Sr. Millet, inspirada en les melodies populars de nostra terra. En aquesta solemne festa religiosa, ocupá la Sagrada Catedral, lo Reverent Dr. Ferrán Sellarés, rector de Teyá, qui pronunciá un eloqüent sermó en nostra parla, ben apropiat a la religiositat del acte, dedicant al *Orfeo*, al finalisar, algunes paraules d' aplauso y encoratjament en la noble empresa que te començada.

A la tarde donaren un concert en lo teatre del Circo, que fou extraordinariament concorregut. La distingida directora de la secció de senyoretas D.ª Encarnación Wehrle, cantá ab lo bon gust de costum algunes cançons populars catalanes, y l' *Orfeo*, además dels cants populars «La filla del marxant» y «La pastoreta», interpretá, diferents composicions de Clavé, Millet, Grieg, Zöllner y Otto y la aplaudida cançó «Los remers del Volga» importada per la Capella Nacional Russa. Los orfeonistes obtingueren forts y nutrits aplaudiments del auditori.

La segona excursió ha sigut un nou éxit: confiém que açó será causa de que 'l Sr. Millet y sos orfeonistes s' animen a seguir aquestes expansions tan beneficioses pera l' Art, com pera la Patria catalana.

—Nostre benvolgut company lo *Setmanari Catalá* de

(1) Viaje del rey Felip II en 1585 a Zaragoza, Barcelona y Valencia, per Enrich Cock.

(1) Arxiu del Convent de la Serra.

Manresa, fundantse en lo fet d'haverse publicat en nostra parla lo programa de les festes que la Confraria de pagesos de Sant Salvador dedica á son patró, y en que en la mateixa llengua están escrits la majoria dels que en aquella ciutat se publiquen, excita á la comissió encarregada de redactar lo programa de la vinenta Festa Major de Manresa, que ho fassàn també en llengua catalana.

Molt nos plauria que 'l concell de nostre company fos escoltat.

—Lo dia 6 d'aquest mes s'havien rebut 16 composicions pera 'l certamen del Centre Catalonista de Olot.

—Nostre benivolgut company en catalanisme D. Modest Durán y Folguera ha tingut la fonda pena de veure morir á sa filla Maria, tendra criatura qui era la alegria de la llar. Acompanyám á nostre bon amich y á sa apreciable familia en son sentiment, y pregám á Deu los donga la resignació necessaria.

—Diumenge passat, los dexebls de la Academia Dominical, que sosté la *Academia de la Verge de Montserrat y Sant Lluís Gonçaga*, celebraren la festa principal de sos patrons San Just y Pastor. Al matí hi hagué Comunió general y á la tarde á les cinch se resá 'l Sant Rosari, y se doná fi á la novena y s'cantá la Salve Montserretina. Després s'obsequiá als dexebls ab un berenar, s'axecaren globos aerostátichs y s'calá un castell de fochs artificials.

—En lo concert matinal que avuy donará la societat coral *Euterpe*, s'estrenará lo chor á veus soles «Tirant l'art», musica de D. Joan Goula (pare) y lletra de D. Conrat Roure.

—Diuhen de Gerona, que anant desmerexent lo carácter local de les festes de barri d'aquella ciutat, lo *Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca*, se proposa enguany pendre part en les festes que 'ls dies 15, 16 y 17 de Setembre vinent dedicarà á Sant Corneli, lo barri ahon 'está establert l'esmentat Centre. No cal indicar que 's procurará que tots los actes que ab tal motiu se celebrin revestiran lo més pur carácter tradicional.

—Ha sigut nombrat Conservador del Museu provincial de Gerona, nostre distingit company de causa, D. Joaquím Botet y Sisó.

ESTRANGER

Turquia.—Hem fet esment diferents vegades de la revolta dels grechs de Creta contra 'ls turchs sos dominadors.

Es un espectacle esgarriós el d'aquesta lluyta. El poble grech de Creta, veu allà á dos dits als seus germans de Grecia, vivint ab llibertat entera la vida nacional, mentres ells ab els peus ficats al cep de la tirania otomana son vexats en sa religió cristiana, en son patriotisme grech, y en totes les manifestacions de sa dignitat de homens. Arriba açó á un punt exasperador, y 'ls candiotes se subleven. El govern del Sultá, respón als seus gemeschs y á la seva revolta ab la violència y la brutalitat: Pobles cremats, frares, dones y criatures assassins; la ferocitat mussulmana s'esbrava á son pler... Al present la lluyta es, per part dels pobres grechs, desesperada: el turch es crudel y deslleal; si en la guerra son vensuts, els emissaris del Sultá els reblarien les cadenes; per açó se juguen el tot per tot.

Que la causa nacional que defensen els candiotes es justa, no hi ha al mon ningú que no ho comprega. Ara mateix ho ha proclamat en ple parlament el ministre inglés

Curzon; els publicistes de tota la Europa, ho tenen dit y reedit fa temps. ¿Donchs, y qué fa la civilisació, qué fan los Estats civilisats enfront d'aquesta lluyta entre la tirania bárbara dels turchs y la justícia de la causa dels grechs de Creta?... ¿Qué fa? Que á hores d'ara, no han aquets nobles insurrectes estat ja vensuts, perque la Inglaterra, ó per millors sentiments, ó per rahons d'algun egoisme estrany que ella comprén, no ha vulgut associarse al intent dels principals governs d'Europa, de bloquejar la illa de Creta. Les Nacions civilisades qui trocejaren la Polonia y se la partiren, anaven afarriades á ajudar al butxi contra la noble víctima. ¡Sembla mentida! Cada dia venen noves del camp de la lluyta dient: els turchs han comés tal barbaritat, y 'ls representants de la civilisació aplaudexen.

¿Ahon es el culte de la llibertat que havia consolidat aquest sigle de lliberalisme? Els temps nous respecten la llibertat al fort, y no amporen la del débil. Hem anat de reculons.

Sort que la santa Providencia vetlla pera les causes justes que han merescut la victoria. Apesar de la brutalitat de la Turquia, y apesar de la complicitat monstruosa del mon civilisat, els heroychs esforços dels grechs de Candia, secundats per los millors de sos germans de Grecia, que se n'escapan á grans colles pera anar á ajudarlos, va seguint endavant per lo camí del triomf. ¡Deu vulla que 'l vejaan lluhir esplendent y aviat els braus patriotes de Creta!

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LA OPINION DEL PAIS. *La Coruña* 7 d'Agost: *Regionalismo*. Troços copiats de un altre periodich, *El Independiente*, de Vigo, y destinats als qui 's consagren á la política, por ahora *platónica*, de la *pequeña Patria*. La veritat es que l'articulista 'ns fa justícia en moltes coses; sobre tot, alló de que als catalans «nos sabe á gloria» preguntar «¿Vino el correo de España?» Del examen que fa l'articulista se dedueix que tant los catalans, com los gallegos, navarros, etc., aborrexen el ser espanyols y sols treballen pera ferse independents. «En Cataluña, diu, el regionalismo tiene un fin, funesto si, pero al menos es un fin; en Galicia si que no he visto por ningun lado el fin que persigue el regionalismo.» Moltes gracies, senyor articulista, pel favor que 'ns fá, seguexi escrivint contra nosaltres y sobre tot no 's descuyde de posar en tots los articles, com aquesta vegada, algun troç del *Macbeth* de *Shakespeare*; aquelles exclamacions de *Makduff* y descripcions de *Rosse*, valen un Perú.

LA VEU DEL MONTSERRAT. Vich, 8 de Agost. *Notas historicas del Convent é Iglesia de la Mercé de la Ciutat de Vich*. Seguexen los articles, de que ja donarem compte temps enrera, referents tots al esmentat convent, de manera que formarán una verdadera y detalladíssima monografia; prou sabuda es la importancia d'estudis de aquesta mena pera alabarlos; sols desitjariam que totes les revistes procuresen fomentarles pera anar enriquint la historia Patria; de pedra en pedra pot formarse un edifici imponent, y de monografia en monografia formarem la nostra Historia.

LA COSTA DE LLEVANT. Canet de Mar, 9 d'Agost: Lo Parlamentarisme, per M. Serra y Font.—Article descriptiu de lo que es lo parlamentarisme, ab tots los seus enredos, bruticies y tiranies. Tots los esforços del regionalisme deuen dirigirse á enderrocar aquell sistema, per que es la seva antitèssis; pera lograrho nos havém de servir de tots los medis, desprestigiantlo per tot, posant de relleu los

seus vicis, á fi de que la gent ne fuge com de un empestat.

LA VANGUARDIA. Barcelona, 9 d' Agost. *Folk-lore*, por Aladern. Mogut aquest distingit escriptor per l' exemple donat pel fill d' En Coroleu, publica unes corrandes catalanes per ell recullides y com una petita mostra de les que te en sa rica colecció. Fora de desitjar que 'l Sr. Aladern no s' acontentés ab lo fet, com nosaltres no 'ns acontentém ab les engrunes que 'ns dona, y publiqués sa interessant colecció. Un estudi detingut sobre les corrandes catalanes seria una obra que honoraria al nostre endormiscat *Folk-lore*.

—11 d' Agost. *La envidia del Regionalismo. Carta á don Juan Valera, por Un Provinciano*. Magnífich article destinat tot ell á fer veure la inconsequencia d' En Valera y los absurdos de la centralisació. Hi ha idees de mestre y frases qui revelen un talent. Es impossible estrair lo seu contingut; pera fersen càrrech es necessari llegirlo y rellegirlo algunes vegades. Acaba dient que si be es veritat que no havém tingut cap Mistral tampoch conexém á ningú que puga anomenarse Lamartine «El muro tártaro xiste entre las dos zonas: no lo hagamos mas alto, ni mas largo. Para abrir el tunel, se perfora por los lados—no en uno solo—hasta que se encuentran y comunican las dos aberturas.»

—12 d' Agost. *L' Orfeó Catalá*, por E. Suñol.—Molt nos plau veure com *La Vanguardia* dona cabuda en ses columnes á articles de esperit regionalista. El d' avuy es una estensa relació de la anada de *L' Orfeó Catalá* al Masnou, plena tota ella de reflexions y alabances sobre la obra d' En Millet.

LO GERONÉS. Gerona, 9 d' Agost: *Nostre camí*, per Joaquim Botet y Sisó. Aquest article es una contesta molt ben donada als qui volien fer del regionalisme un partit, nombrant un cap que l' dirigís. Diu molt bé 'l Sr Botet que ab la *Unió Catalanista* n' hi ha prou com á organisació del catalanisme polítich, que 'l catalanisme no vol ser un partit polítich, y que per lo tant «no li convenen gefatures, ni obediencia passiva, ni abdicacions de cap mena.»

DIARIO DE MATARÓ (FULLA CATALANISTA). Mataró, Dilluns 10 d' Agost. *Lo Renaixement catalanista*, per X. Diu que no es veritat que aquest renaxement «sia cosa dels nostres dies ó dels nostres temps» (aquesta disjuntiva es una divertida mostra de la precisió que hi ha en los pensaments del pobret rancuniós que ha fet l' article). Y ell s' enginya pera fer de manera que una ó altre (no sap quina) de les dues proposicions quedi demostrada. L' argument es digne d' unes oposicions de canonge. Ja veuréu que es axerit: *Probo* que 'l renaxement catalanista no es cosa dels nostres dies (ó dels nostres temps): «Renaxement catalanista bort, es cabalment aquell que ha fet mes remor, mes ressó per desgracia; y aquest si que es cosa dels nostres dies, ó dels nostres recorts» *Ergo...* argumentayre infelís, escolta un concell: La sang de formiga se vendria á molt bon preu, si 't dedicavas á embotarne, no duptes que 't guanyaries molt be la vida. Però 'l Sr. X. te la cama forta y no l' aturen entrebanchs. ¿Qué hi fa que ell mateix se talli, es á dir, que li resulti en contra d' ell l' argument que ab grans penes conjuminá pera defensarse? Lo que ell degué pensar: per mes que m' hagi surtit un renaxement catalanista dels «nostres dies, ó dels nostres temps, ó dels nostres recorts» n' inventaré un altre que no ho será, y no quedaré del tot malament. Y l' home s' esplica axis: Hi ha un renaxement catalanista bort, y un altre de lligitim. Lo primer es el d' ara, el quin ha fet tant soroll, per la desgracia del articulista, l' altre, 'l lligitim, es mes vell, comensa, segons el senyor X, en temps de Felip IV «mes ben dit en temps del Comte-Duch d' Olivares» (als reys vol estalviarlos disgustos el reyalista X.; ara 'l Comte-Duch que 's fassi repicar) y arriba fins á la guerra del any vuyt. Axis ve á dirho l' autor del article; però 'm sembla que 's queda

amagat á la butxaca un boci de pensament, me sembla que ell creu que aquest renaxement encara dura, y que 'ls seus apostols son aquells qui han fet dues terribles guerres civils, aquells qui cremaren les grans obres de art, joyes de la Patria Catalana, que 'l renaxement catalanista bort ha hagut de restaurar.

No volém que 'l Sr. X. se queda monopolisant el dret de classificar. També nosaltres farém una classificació: Hi han carlins de dues menes; uns (els mes, la massa) gent de bon seny, de bon desitg, lleals en son pensar y nobles en lo sentir; ab aquets hi fan bona lliga tots els patricis de bons intents. Però n' hi ha uns altres, qui son entre los més visibles, dels qui van per alt, com la escumera, que son una verdadera pesta pera tothom qui ha de tenirhi tractes, y un dany gros pera 'l seu partit, al quin fan solidari, axis en guerra com en pau, de coses qui no son en lo voler del verdader partit ni obtenen la seva aprobació.

LA RENAIXENSA. Barcelona, 12 d' Agost. *L' Orfeó Catalá*, per Jaume Estapé y Pagés. Article en que, junt ab la descripció de la festa que tingué lloch lo passat diumenge al Masnou, fa algunes consideracions de carácter regionalista.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Día 6.

Un incendi destrueix l' altar major y enderroca part de la volta principal del santuari de la Mare de Deu del Hort, situat prop de Sant Llorens de Morunys. Se creu que fou causat per un llamp.

Día 7.

Reunits gran nombre d' industrials del districte d' Hostafranchs d' aquesta ciutat, acorden adherirse á les gestions que s' están fent pera obtenir la supressió de les patents pera la venda á la menuda d' esperits, ayguardents, licors y demás begudes espirituoses.

Día 8.

La esquadra inglesa del Mediterrá arriba á Roses.

—Mor en aquesta ciutat lo Rnt. Dr. D. Marián del Sol y Paradaltas, rector de Sant Pere de les Puellas d' aquesta ciutat. (A. C. S.)

Día 9.

Ab asistencia d' unes 10.000 persones se celebra á Binefar, un *meeting* pera acordar la forma ab que 's puga obtenir que sequesquen les obres del canal d' Aragó y Catalunya. S' acordá lo nombrament d' una junta de defensa.

—S' inaugura oficialment la casa de curació dels malalts y ferits que tornin de Cuba, establerta per la Creu Roja en la ex-fábrica Batlló y Batlló de Les Corts de Sarriá.

Día 10.

Arriba á nostra ciutat, pera estudiar la composició geológica del terror de Castellbisbal, lo géolech rus M. Nicolau Androussoff, professor de la Universitat de Sant Petersburg.

Día 12.

Son reconcentrats en les capitals de les zones los minyons escedents de cupo de la quinta de 1895.

—Surt de Roses, en direcció á Castellamare, la esquadra inglesa del Mediterrá.